

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. NJKL tarkastelee esitystä erityisesti humanitaarisen oikeuden, kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän ja ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että Suomi irtisanoo jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen. Sopimuksen tavoitteena on suojella jalkaväkimiinojen aiheuttamalta humanitaariselta kärsimykseltä, joka näkyy paitsi siviiliuhrien määrän kasvuna, myös pidempiaikaisina vaikutuksina siviileihin, infrastruktuuriin, ympäristöön ja jälleenrakennukseen.

Sopimuksen voimaantulolla ja laajenemisella eri maihin voidaan katsoa olleen merkittäviä myönteisiä vaikutuksia jalkaväkimiinojen aiheuttamiin humanitaarisiin ongelmiin. Kuten esityksessä todetaan, tämä on näkynyt etenkin jalkaväkimiinojen uhrien määrän vähenemisessä, miinojen tuhoamisessa, miinanraivauksessa ja miinojen uhrien avustamisessa eri puolilla maailmaa. Sopimuksella on edesautettu rauhaa, turvallisuutta ja kestäväää kehitystä.

Keskeinen ongelma jalkaväkimiinoissa liittyy siihen, että ne eivät tee eroa siviiliin tai sotilaan välillä, vaan räjähtävät riippumatta siitä, kuka niiden päälle astuu. Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan sotatoimia saa kohdistaa vain sotilaskohteisiin ja taistelijoihin, ei siviileihin tai siviilikohteisiin. Kuten esityksessäkin todetaan, myös umpimähkäisen aseellisen toiminnan kieltä kieltää käyttämästä sellaisia aseita tai sodankäyntimenetelmiä, joiden vaikutuksia ei kyetä riittävästi rajaamaan vain sallittuihin kohteisiin ja jotka vaikuttavat siten sekä sotilaskohteisiin että siviilihenkilöihin ja siviilikohteisiin erottelematta näitä toisistaan. Suurin osa jalkaväkimiinojen

uhreista on kuitenkin siviilejä. Näin ollen niiden käytön voidaan katsoa olevan ristiriidassa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kanssa, tai ainakin heikentävän sen toteutumisen edellytyksiä.

Esityksessä todetaan, että Puolustusvoimat noudattaa kaikessa toiminnassa ja sotilaallisen voiman käytössä kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia, ja että jalkaväkimiinojen käytön vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin voidaan pyrkiä vähentämään miinojen vastuullisella käytöllä. Edellä kuvattuun erotteluperiaatteeseen liittyvien ongelmien vuoksi jalkaväkimiinoin liittyviä riskejä ei kuitenkaan kyetä täysin poistamaan. Vaarana on, että sopimuksesta irtisanoutuminen ja jalkaväkimiinojen palauttaminen lisäävät aseellisista konflikteista koituvaa inhimillistä kärsimystä ja erityisesti siviileihin kohdistuvia rikkomuksia.

Jalkaväkimiinojen käytöstä koituvat haitat heikentävät useiden Suomea velvoittavien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Näihin kuuluvat esimerkiksi oikeus elämään, liikkumiseen ja elinkeinon vapauteen, terveyteen, koulutukseen ja työhön (A/HRC/RES/58/22). Ottawan sopimuksesta irtaantuminen heikentäisi näin ollen myös Suomen uskottavuutta kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään sitoutuneena maana. Lisäksi se voisi normalisoida ihmisoikeuksista poikkeamista tilanteessa, jossa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää kyseenalaistetaan edelleen heikentäen sen legitimitettä.

Edellä mainittujen syiden vuoksi NJKL suhtautuu kielteisesti esitykseen jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen irtisanomisesta.

Foster Oona
Naisjärjestöjen Keskusliitto